Sygn. akt IV CSK 275/20

POSTANOWIENIE

Dnia 12 stycznia 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marta Romańska

w sprawie z powództwa Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa w W.
przeciwko Z. T.
o zapłatę,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 12 stycznia 2021 r.,
na skutek skargi kasacyjnej pozwanego
od wyroku Sądu Apelacyjnego w (…)
z dnia 14 lutego 2020 r., sygn. akt V ACa (…),

1) odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;

2) zasądza od pozwanego na rzecz powoda kwotę 5.400 (pięć tysięcy czterysta) zł tytułem kosztów postępowania kasacyjnego.

UZASADNIENIE

Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (art. 398^9 § 1 k.p.c.). Obowiązkiem skarżącego jest sformułowanie i uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania w nawiązaniu do tych przesłanek, gdyż tylko wtedy może być osiągnięty cel wymagań przewidzianych w art. 398^4 § 2 k.p.c. Rozstrzygnięcie Sądu Najwyższego w kwestii przyjęcia bądź odmowy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania

wynika z oceny, czy okoliczności powołane przez skarżącego odpowiadają tym, o których jest mowa w art. 398^9 § 1 k.p.c.

Pozwany wniósł o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania z uwagi na nieważność postępowania apelacyjnego (art. 398^9 § 1 pkt 3 k.p.c.), wynikającą z rozpoznania sprawy przez sąd w składzie sprzecznym z przepisami prawa (art. 379 pkt 4 k.p.c.), a to wskutek naruszenia art. 47b § 1 ustawy z 27 lipca 2001 r. - Prawo o ustroju sądów powszechnych (tekst jedn. Dz.U. z 2020 r., poz. 2072; dalej - u.s.p.). Skarżący wywodził, że złożony przez niego wniosek o wyłączenie sędziego powinien być rozpoznany w składzie jednego sędziego, gdyż na posiedzeniach niejawnych sąd drugiej instancji orzeka w takim właśnie składzie. Po uchyleniu art. 52 § 2 k.p.c. jest to skład właściwy także do rozpoznania wniosku o wyłączenie sędziego. Pozwany nie miał możliwości zaskarżenia postanowienia w przedmiocie wyłączenia sędziego, co wynika *a contrario* z art. 394^{1a} § 1 pkt 10 k.p.c., a to oznacza, że może je zaskarżyć stosownie do art. 380 w związku z art. 398^{21} k.p.c. w skardze kasacyjnej. W związku z tym zarzutem skarżący sformułował też zagadnienie w formie pytania: „czy rozstrzygnięcie wniosku o wyłączenie sędziego w warunkach jego nieważności powoduje naruszenie zasady niezmienności składu wynikającego z art. 47b § 1 i 2 ustawy prawo o ustroju sądów powszechnych, a jeśli tak, to czy stanowi to podstawę do uznania, że skład orzekający był sprzeczny z przepisami prawa? Pozwany wskazuje również na potrzebę wykładni przepisów budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów.

Do nieważności postępowania miało doprowadzić i to, że w składzie Sądu Apelacyjnego, który rozpoznał apelację pozwanego od wyroku Sądu Okręgowego z 28 lutego 2019 r. zasiadał sędzia, który zasiadał też w składzie tego Sądu, gdy ten wydał wyrok z 21 grudnia 2017 r., podczas gdy sędzia ten powinien być wyłączony od rozpoznania sprawy ponownie, jak o tym stanowi art. 48 § 1 pkt 5 k.p.c.

Ustawa określa sposób, w jaki powinien być obsadzony sąd rozpoznający konkretną sprawę, zarówno gdy chodzi o wydanie rozstrzygnięcia o jej istocie, jak i gdy chodzi o rozpoznanie kwestii incydentalnych, powstających w toku

postępowania, w tym przed sądem drugiej instancji. Sprzeczność składu sądu z przepisami prawa jest w świetle art. 379 pkt 4 k.p.c. przesłanką nieważności postępowania. Nowelizacją prawa o ustroju sądów powszechnych z 12 lipca 2017 r. wprowadzono zmianę reguł przydziału spraw w sądach powszechnych konstytuując dwie zasady, to jest: losowego przydziału spraw (art. 47a u.s.p.) i niezmienności składu (art. 47b u.s.p.). Zasady te obowiązują od dnia wejścia w życie powyższej noweli, a więc od 12 sierpnia 2017 r. O tym, w jakim liczbowo składzie sądu sprawa podlega rozpoznaniu, zarówno gdy chodzi o jej istotę, jak i kwestie incydentalne, stanowią natomiast przepisy kodeksu postępowania cywilnego, znowelizowanego m.in. w zakresie tych regulacji ustawą z 4 lipca 2019 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 1469; dalej - ustawa nowelizująca z 4 lipca 2019 r.), obowiązującą co do zasady od 7 listopada 2019 r.

W toku postępowania apelacyjnego w niniejszej sprawie, wszczętego 18 kwietnia 2019 r. przez wniesienie apelacji, pozwany złożył wniosek o wyłączenie sędziego, który zgodnie z ustawą powinien zasiadać w składzie orzekającym. Zgodnie z art. 9 ust. 4 ustawy nowelizującej z 4 lipca 2019 r., do rozpoznania środków odwoławczych wniesionych i nierozpoznanych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy stosuje się przepisy ustawy kodeks postępowania cywilnego w brzmieniu dotychczasowym. Ta reguła intertemporalna miała zastosowanie w postępowaniu apelacyjnym w niniejszej sprawie, a - wbrew odmiennym sugestiom pozwanego - na rozpoznanie środka odwoławczego, którym niewątpliwie jest apelacja, składają się wszystkie czynności procesowe konieczne do podjęcia w celu wydania orzeczenia o jego zasadności. Dotyczy to oczywiście nie tylko czynności podejmowanych w ostatniej fazie postępowania wszczętego przez wniesienie środka odwoławczego, związanych bezpośrednio z wydawaniem końcowego orzeczenia, ale też czynności przygotowujących do tej ostatniej fazy, w tym zwłaszcza odnoszących się do ukształtowania składu sądu, który to orzeczenie wyda. Takie też stanowisko w kwestii wykładni art. 9 ust. 4 ustawy nowelizującej z 4 lipca 2019 r. zajmuje doktryna (zob. M. Dziurda, M. Sieńko, w: *Kodeks postępowania cywilnego. Koszty sądowe w sprawach cywilnych. Dochodzenie roszczeń w postępowaniu grupowym. Przepisy przejściowe.*

Komentarz do zmian. Tom II, red. T. Zembrzuski, Warszawa 2020, s. 1875). Powyższe oznacza, że wniosek o wyłączenie sędziego wniesiony przez pozwanego podlegał rozpoznaniu przez Sąd Apelacyjny w składzie trzech sędziów. Wniosek ten został uwzględniony, co realizowało interes pozwanego w związku z jego wniesieniem, a dla tego rodzaju rozstrzygnięć ustawodawca nie przewidział dopuszczalności zażalenia (art. 394^2 § 1 k.p.c.).

Brak jest zatem podstaw do przyjęcia, że w niniejszej sprawie doszło do ukształtowania składu Sądu, który ją rozpoznał w drugiej instancji z naruszeniem prawa, czy w sposób godzący w interes pozwanego.

W świetle art. 48 § 1 pkt 5 k.p.c. przesłanką wyłączenia sędziego jest okoliczność, że brał udział w wydaniu zaskarżonego orzeczenia w niższej instancji. Przepis ten nie stanowi podstawy wyłączenia sędziego, który poprzednio orzekał już w drugiej instancji i po ponownym rozpoznaniu sprawy przez sąd pierwszej instancji orzeka ponownie w postępowaniu przed sądem drugiej instancji (zob. np. uchwałę Sądu Najwyższego z 26 listopada 2014 r., III CZP 80/14, OSNC 2015, nr 9, poz. 100, wyroki Sądu Najwyższego z 25 stycznia 2012 r., V CSK 42/11, niepubl., z 28 marca 2012 r., V CSK 157/11, niepubl.).

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania pozwany powołał się też na jej oczywistą zasadność (art. 398^9 § 1 pkt 4 k.p.c.), mającą wynikać z oczywistego naruszenia art. 361 § 2 k.c., art. 442^1 § 1 k.c., art. 481 § 1 i art. 363 § 2 k.c., art. 29 prawa upadłościowego oraz art. 386 § 4 i 6 k.p.c., ale też z potrzeby weryfikacji, czy Sądy *meriti* „prawidłowo zastosowały wytyczne Sądu Najwyższego”, który orzekał już w niniejszej sprawie, zaś w odniesieniu do zarzutu naruszenia art. 481 § 1 i 363 § 2 k.c., także z tego, że Sąd Apelacyjny zastosował te przepisy po opowiedzeniu się za jedną z linii orzeczniczych, która w ocenie skarżącego nie jest przeważająca.

Oczywista zasadność skargi kasacyjnej oznacza, że dla przeciętnego prawnika podstawy wskazane w skardze *prima facie* zasługują na uwzględnienie. Sytuacja taka w szczególności istnieje wtedy, gdy bez wątpienia wystąpiły uchybienia, na które powołuje się skarżący, lub gdy jest pewne, że miały one wpływ na treść zaskarżonego orzeczenia albo też podniesione zarzuty oczywiście

uzasadniają wniesiony środek zaskarżenia. Pamiętać przy tym trzeba, że oczywiste jest to, co jest widoczne bez potrzeby głębszej analizy, czy przeprowadzenia dłuższych badań lub dociekań. Skarżący musi zatem wykazać, że wyrok zapadł z oczywistym, rażącym naruszeniem przepisów prawa lub podstawowych zasad obowiązujących w praworządnym państwie, widocznym na pierwszy rzut oka, bez konieczności przeprowadzenia bardziej szczegółowej analizy (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 18 czerwca 2008 r., III CSK 110/08, niepubl.).

Skonfrontowanie uzasadnień wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania sformułowanych przez pozwanego osobno w odniesieniu do każdej z podstaw skargi kasacyjnej, którą sformułował, nie wskazuje ani na to, żeby Sądy *meriti* nie zastosowały się do wykładni prawa, którą Sąd Najwyższy przeprowadził już w niniejszej sprawie w wyroku z 6 kwietnia 2017 r., IV CSK 408/16, ani nie potwierdza tezy skarżącego o oczywistym naruszeniu przez Sąd Apelacyjny przepisów przytoczonych przez niego we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania i w ramach podstaw skargi. Sąd Apelacyjny uzupełnił postępowanie dowodowe przeprowadzone przez Sąd Okręgowy i dokonał w nim ustaleń, które nie mogą być przedmiotem kwestionowania w postępowaniu kasacyjnym (art. 398^3 § 3 k.p.c.), i w razie rozpoznania skargi kasacyjnej byłyby wiążące także dla Sądu Najwyższego (art. 398^{13} § 2 k.p.c.), po czym z odwołaniem się do przesłanek ustawowych oraz przyjętego sposobu ich wykładni w orzecznictwie odniósł się zarówno do tego, w jakim czasie powód dowiedział się o szkodzie, jej rozmiarze i osobie odpowiedzialnej za jej naprawienie, co pozwoliło mu ocenić zarzut przedawnienia, jak i do tego, w jaki sposób należało oznaczyć moment wymagalności roszczenia odszkodowawczego zgłoszonego przez powoda, co decydowało o należnych mu odsetkach za opóźnienie w spełnieniu świadczenia.

Mając powyższe na uwadze, na podstawie art. 398^9 § 1 k.p.c. oraz - co do kosztów postępowania - art. 98 w zw. z art. 398^{21} i art. 391 § 1 k.p.c., § 2 pkt 7 w zw. z § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. z 2018 r. poz. 265), orzeczono jak w postanowieniu.

jw